

Pluisschoolwerkplan

Met genoegen verwelkomen wij jullie, ouders en kind(eren), in :

Leefschool Pluishoek

Om jullie wegwijs te maken in onze schoolgemeenschap en in de onderwijswereld bieden we jullie deze gids aan, waarin we hopen antwoord te kunnen geven op jullie vragen.

Inhoudstabel

Schoolwerkplan	2
Mensbeeld	2
Maatschappijbeeld	3
Fase 1 Geborgenheid en veiligheid	5
Fase 2 De sociale fase.....	9
Fase 3 Het kiezen van de leerstof	13
Fase 4 Het ordenen, begrijpen en verwerken van de leerstof.....	17
Fase 5 Kinderen komen tot producten, creativiteit het ingrijpen in de wereld.....	20
Het evalueren	23

1 Schoolwerkplan

De visie van leefschool "Pluishoek"

"Mensen worden niet zomaar geëmancipeerd, beginnen niet zomaar kritisch te denken, zijn niet zo maar sociaal voelend en mondig, benaderen niet zomaar hun medemens en de wereld respectvol." Daarom willen wij in leefschool "Pluishoek" een klimaat creëren waarin mensen samen kunnen genieten in hun zoektocht naar de essentie van hun mens zijn.

1.1 Mensbeeld

Elke mens wordt geboren met een eigen karakter, eigen behoeften en verlangens. Zijn hele verdere leven zal hij werken om te kunnen voldoen aan zijn noden. Hij zal hierbij geconfronteerd worden met problemen waarvoor hij oplossingen zal trachten te vinden. Afhankelijk van zijn geaardheid en zijn milieu zal hij zich ontwikkelen tot de mens die hij is. Een kind zal bij een gezonde evolutie, alle factoren die het in zich heeft, trachten te gebruiken en te ontwikkelen die nodig zijn om op te groeien tot een zelfstandige volwassene.

Verliezen we hierbij niet uit het oog dat een kind in wezen dezelfde natuur heeft als de volwassene. Een probleem dat je zelf oplost, geeft een gevoel van grotere voldoening, succes dat je oogst door zelf iets te maken stimuleert tot verdere actie.

Dit is emancipatie. Immers wanneer de oplossing wordt opgelegd door een ander, dan is er geen sprake van een eigen manier van werken, van ervaren hoe men met zijn gaven en tekorten het leven aankan, van verder groeien in zijn mogelijkheden. Een mens is maar echt iemand en kan maar zichzelf zijn als hij zijn eigen problemen kan oplossen.

Er bestaat tussen kind en volwassene geen verschil in aard, alleen in ontwikkelingsniveau. Ouder zijn betekent niet dat je boven de jongere staat. Het kind moet in een gemeenschap leven waarin het tegenspel kan bieden. Hij zal moeten opgroeien in een omgeving waarin hij de kans krijgt voor zijn eigen recht op te komen als dat nodig is. Volwassenen, die vanuit hun zelfrespect de eigen persoon niet buiten spel willen zetten in de omgang met kinderen, zullen geen respect tonen voor deze persoonlijkheidjes. Een kind van drie kan echt al heel behoorlijk laten verstaan dat het vals beschuldigd wordt en kan kritiek geven wanneer iemand ten onrechte boos op hem is. Het ligt echter in de handen van de volwassene of het kind die vermogens kan realiseren. De volwassene mag zijn verantwoordelijkheid over het afhankelijke kind niet misvormen en gebruiken als machtsuitoefening over het zwakkere en kleinere.

Het kind heeft een natuurlijke nieuwsgierigheid, die de motor is om nieuwe dingen te leren kennen. Het kind neemt zoveel mogelijk zelf initiatief, hetzij individueel, hetzij in groepsverband.

Om zich ten volle te kunnen ontwikkelen zal er tussen de begeleider en het kind een wisselwerking zijn van persoonlijke omgang, in respect voor jezelf en de andere.

Begeleidersgedrag

- De begeleider getuigt van aanvaarding, van echt begrip.
- Hij respecteert het ontwikkelingsniveau van het kind en houdt rekening met actuele ervaringen, interesses, wensen of behoeftetoestanden van het kind.
- Hij is zich bewust van zijn verantwoordelijkheid over het afhankelijke kind zonder misbruik te maken van eigen superioriteit (macht).
- Door zich als luister- en gesprekspartner op te stellen, geeft hij het kind de kans om bij zijn ervaringen te blijven en ze eventueel te uiten.
- Tijdens de zelfexploitatie van het kind blijft hij ten volle bij het kind.

Kindbeleving

- Het kind voelt zich als persoon begrepen en aanvaard.
- Het weet dat het met zichzelf voor de dag kan komen, zonder zich zorgen te maken dat het zal afgewezen worden of dat hem eisen zullen gesteld worden waaraan hij met de beste wil van de wereld niet kan voldoen. Het kind beleeft de begeleiderstussenkomst als een stimulans om zichzelf te kunnen uiten.

1.2 Maatschappijbeeld

De democratische samenwerking richten op de mensvorming, de bewustmaking bij de mens van zijn maatschappelijke situatie en de kritische beschouwing van zijn situatie.

De mens moet de kans krijgen zichzelf te zijn en zichzelf te overtreffen door met anderen samen een meer leefbare wereld op te bouwen.

De producten, de middelen moeten in dienst staan van iedereen en mogen niet tot doel hebben een kleine groep te bevoordelen.

Iedere belanghebbende moet zoveel mogelijk geïnformeerd worden om zijn verantwoordelijkheid en taken aan te kunnen

Welzijn moet niet uitsluitend aan welvaart gekoppeld worden.

- Waarden
  - ◇ Een maatschappij waar werkelijk democratie heerst.
  - ◇ Groeien naar zelfstandigheid in de ons omringende leefwereld en daarin een realistisch, kritisch en creatief standpunt innemen.
  - ◇ Streven naar succes, zonder mislukkingen te zien als een negatief aspect.
- Mede- en zelfbeheer
  - ◇ Basisdemocratie.
  - ◇ Machtsprincipe : geen machtsconcentratie. Iets te zeggen hebben, iets betekenen voor anderen.
  - ◇ Doe dat waar jij verantwoordelijk voor bent met 100 % inzet en maak geen misbruik van anderen.
  - ◇ Niet-autoriteitsprincipe : confrontatie met eigen verantwoordelijkheid.
  - ◇ Beslissingen zoveel mogelijk met consensus.
- Sociale solidariteit
  - ◇ Leren gevoelig te worden voor het denken van anderen.
  - ◇ Je aanwezige talenten gebruiken en anderen hiervan laten meegenieten. Waarderen van het gedrag van anderen.
  - ◇ Openstaan voor dialoog en ontmoeting met anderen.

De waarden die we terugvinden in dit mens- en maatschappijbeeld zullen we proberen te verwezenlijken door de vijf volgende fasen te realiseren :

Fase 1 Geborgenheid en Veiligheid

1.2.1 Profiel van de school

Aangezien we steeds vanuit het kind vertrekken vinden we het evident dat de inventaris van het eigen leefmilieu begint bij het familiaal milieu van het kind.

Het milieu waar het kind permanent in leeft, waar het rechtstreeks bij betrokken is en waar het affectief mee verbonden is, waarin het zijn behoeften en noden kan bevredigen, is en blijft de eerste bron van informatie.

Vandaar de huiselijke inrichting.

1.2.2 Rondom de school

een geaccidenteerde speelplaats. Licht opklimmende heuvels. Ondiepe putten.

Avonturenspeelplaats met “geheime” gangen, losse bouwelementen (planken, palen), een ruimte waar groot vindmateriaal kan geplaatst worden.

Werden reeds verwezenlijkt d.m.v. projecten - een moestuin, een neerhof met pluimvee, bouw van stallen voor klein vee, een stuk braakliggend terrein waar de natuur haar vrije gang kan gaan.

Is zeker nog welkom : een boomgaard.

Ons doel : een zo rijk mogelijke omgeving aan de kinderen bieden, zodat er geen scheiding bestaat tussen school en natuurlijke leefsituatie.

1.2.2 In de school

Alle schoolparticipanten : de kinderen, de begeleiders, de ouders en het personeel, bouwen mee aan een gezellige, huiselijke sfeer.

Welke ruimten hebben we reeds voorzien ?

- Alle kinderen komen samen tijdens de pluisraad (schoolvergadering) .
- De ouders kunnen iedere morgen samenkomen bij een kopje koffie met of zonder de begeleiders in het ouderlokaaltje. Er is mogelijkheid om internet te gebruiken.
- Een documentatiecentrum is toegankelijk voor alle kinderen, begeleiders en eventuele geïnteresseerden.

Het doel van deze open ruimte, is dat elke persoon, op een gevoelsmatige, vage of onbewuste manier, deel kan hebben aan de dingen, de mensen, de eigen omgeving,

- Het documentatiecentrum moet rijkdom aan ideeën bieden en de ontmoetingsplaatsen moeten volheid van contact hebben. Het documentatiecentrum is aangevuld met meerdere computers aangesloten op internet in de leefgroepen.
- Dit alles kan het samenleven en om elkaar geven stimuleren.
- De openheid van de infrastructuur biedt ook de gelegenheid tot het realiseren van een gemeenschappelijk project op basis van gelijkwaardigheid.
- Het samen gezellig maken van de gebouwen en het samen onderhouden van de gebouwen draagt bij tot de verantwoordelijkheidszin van iedereen voor iedereen. Het onderhoudspersoneel helpt samen met de ouders, de kinderen en de begeleiders de gebouwen onderhouden.
- De sociale vaardigheden worden hierdoor gestimuleerd.
- Het in overleg handelen en beslissen speelt zich ook af bij het inrichten en onderhouden van de school als gebouw.

1.2.3 In de klassen

De leefomgeving moet een huis zijn waar alle kinderen kunnen wonen. Zij moeten voldoende ruim zijn, zodat de diversiteit van de belevingen er tot hun recht kunnen komen- globaliteit.

We kunnen beschikken over een leefruimte, een werkruimte, een atelier, een documentatiecentrum en een bewegingsruimte.

- De leefruimte wordt uitgebouwd met volgende accenten:
  - ◇ Salon met zetels, kussens, gordijnen, ...
  - ◇ Keukenblok met eettafel
  - ◇ Rustige hoekjes : leeshoekjes, puzzelhoekjes,...
  - ◇ Terugtrekruimte
- De werkruimte in de 1ste leefgroep wordt uitgebouwd met :
  - ◇ Open kasten en rekken waarin de materialen zullen aangepast worden naargelang het project.
  - ◇ De verschillende hoeken worden in aparte huisjes uitgewerkt: schilderhuisje, knutselhuisje, zandhuisje, knuffelhuisje, ontdekhuisje, autohuisje, poppenhuisje, winkelhuisje, keuken, blokkenhuisje, bewegingshuisje en muziekhuisje...

de werkruimte in leefgroep 2 en 3

- kan men opdelen in verschillende leerhoeken.
- Werkt men vooral met projecten, dan moet een echte polyvalente schikking mogelijk zijn. Dit betekent rollend materiaal : rollende borden, rollende kasten, verplaatsbaren houten wanden,...
- Grote tafels vervangen de banken. Toch blijven ook individuele ruimten nog voorzien voor de kinderen die zich daarbij beter voelen.
- De bewegingsruimte wordt zoveel mogelijk vrij gehouden van kasten en tafels. Wel wordt er groot bewegingsmateriaal gezet om te kunnen voldoen aan de grote bewegingsdrang van de kleuter (zeker bij deze van 2,5 en 3 jaar). Het grote constructie- en bouw materiaal vindt ook hier een plaats (voor constructies waarvoor grote ruimte nodig is).
- Wat is het doel van die verschillende hoeken ?
  - Gezelligheid waarborgt veiligheid en geborgenheid en blijft een vertrekbasis voor ieders ontdekkingsdrang.
  - We maken de omgeving-, maar nadien beïnvloedt de omgeving ons.
  - Schikking kan mede- en zelfbeheer vergemakkelijken.
  - Schikkingen kunnen hulpverlening vergemakkelijken.

Fase 2 : De Sociale Fase (stimuleren van het wij-gevoel)

- Genegenheid ervaren, erbij horen, aanvaard worden door de groep is nodig.
- Omwille van sociale en emotionele redenen, nemen we afstand van het jaarklassensysteem.
- We opteren voor leefgroep van drie leeftijden samen, omdat deze groepen de meest vormende mogelijkheden inhouden. Twee begeleiders per groep zijn nodig. Ze zorgen voor een sterke persoonlijke interesse voor elk kind afzonderlijk.
- Belangrijk is ook het ideaal van oprechtheid na te streven waarin de openheid van het kind niet bestraft wordt:
  - ◊ waarin het eerlijkheid ook leert ervaren als respect voor eigendom en bezit van een ander.
  - ◊ waarin echtheid betekent dat je je niet anders voordoet dan je bent en het gevoel geeft dat je mag zijn wat je bent.
  - ◊ waarin met zakelijkheid geen "koelheid" of wegdrukken van gevoel bedoeld wordt, maar waar je wel je eigen gevoel terzijde kunt stellen en dat van een ander de doorslag kunt laten geven.
  - ◊ waarin standvastigheid betekent dat je stevig staat. Je niet laat ompraten of van de kaart laat brengen door iemand die "machtiger" is dan jij.
  - ◊ staan voor je overtuiging, vasthouden aan je principes.
  - ◊ waarin je waarheidsgetrouw durft blijven, ook al riskeer je dat je door je eerlijk gedrag, boze of spottende opmerkingen van anderen uitlokt.

Er wordt geopteerd voor een open school met duidelijke afspraken, waarin de volgende principes belangrijk zijn :

Zichzelf zijn/ worden

Iemand moet zich kunnen tonen zoals hij/zij is, moet "echt" kunnen zijn. Dit is belangrijk voor het beeld dat men van zichzelf heeft en om goede relaties met anderen te kunnen leggen.

Belangrijk is dat iemand een goed beeld van zijn mogelijkheden en beperkingen heeft/krijgt en dat positief leert ervaren. Ook de andere moet men leren aanvaarden, respecteren in zijn ideeën en gevoelens. Elke persoon is volwaardig, ook al zijn bepaalde feiten/visies niet aanvaardbaar.

Zelfdirectiviteit

Zelfdirectiviteit houdt in dat de mens (kind/volwassene) belangrijke beslissingen zelf neemt, zelf de richting bepaalt van zijn ontwikkeling/groei, dit met respect voor de anderen en de omgeving (leefregels zijn daarin onmisbaar).

Vb. in projectwerk zoeken de kinderen zelf oplossingsmethoden voor het probleem, bepalen middelen, technieken, planning, maken werkafspraken, ... In een meeting worden leefregels afgesproken, kinderen hebben voorstellen, argumenten.

1.2.4 Ouders

Wij opteren voor een sterke ouderparticipatie met duidelijke afspraken.

- maandelijkse ouderleefgroep.
- Verantwoordelijkheid op vele punten:
  - ◊ Open pluisraad, toegankelijk voor alle ouders.
  - ◊ Informatiedoorstroming tot vormen van zelfbeheer en onderwijsopbouwwerk
  - ◊ Oprichten van 'werkgroepen' ter ondersteuning van vb. projecten, public relations, onderhoud school, organiseren van allerlei activiteiten, ...
  - ◊ Meehelpen tijdens poetsdagen, feesten, ...
  - ◊ Opnemen van taken in een beurtrol.

1.2.5 Begeleiders

De begeleiders vormen het pedagogisch team van de school.

Binnen de structuur van het team beschouwen de begeleiders elkaar als professionele gelijken die om beurt wisselende functies aannemen.

Het team geeft ook actieve steun aan de coördinator die lid is van het team en een democratische stijl hanteert.

1.2.6 De coördinator

De coördinator is een lid van het team.

Hij werkt ten volle mee aan het pedagogisch project van de school.

Hij is de coördinator tussen de scholengroep enerzijds en de leefschoon anderzijds.

1.2.7 Kinderen

Kinderen worden gegroepeerd in leefgroepen (3 leeftijden samen).

Groepswork en individueel werk wisselen elkaar af in projecten.

Het zelfervaren staat bij de kinderen centraal.

Zij krijgen een zeer grote inbreng bij beslissingen over het vlot verloop van het groepsgebeuren.

De regels die de kinderen opstellen worden regelmatig geëvalueerd.

Ingrijpen zal de vorm hebben van waarderingen van gedragingen en structurering van de situatie.

Dit structureren gebeurt, indien nodig, met korte gesprekjes of in samenspraak met de begeleider.

1.2.8 Andere organisatorische vormen

Andere organisatorische vormen die frequent voorkomen zijn meerdere soorten kringen, forums, leefgroepen en kinderrechtbank waarin we de kinderen helpen zich bewust te maken van hun eigen zelfbeeld.

Wat is het doel van fase 2 ?

- Het stimuleren van sterk hulpverlenende houdingen.

- Met elkaar leren leven en samen leren omgaan.
- Het openstaan voor andere meningen.
- Een maatschappij (in het klein) proberen te verwezenlijken, waar iedereen werkelijk democratisch met elkaar omgaat en waar minderheden ook aan het woord komen. Een maatschappij die een eerlijke verdeling van de materiële en geestelijke goederen toelaat.
- Een pluralistische school in een pluralistische maatschappij.
- Mogelijkheid tot realiseren van een gezamenlijk project op basis van gelijkwaardigheid
- Iedereen over zoveel mogelijk aspecten inspraak en beslissingsrecht geven.
- Iedereen en op elk niveau verantwoordelijkheid laten dragen.
- Geen machtsconcentraties toelaten.
- Zelfbestuur.
- Tot consensus komen blijft prioritair ten opzichte van het conflict met stemming.
- Het bevorderen van de mondigheid van alle participanten.
- Kritisch zijn, maar eerlijk zijn.
- Het inlevingsvermogen kunnen ontwikkelen.
- Het aanpassingsvermogen kunnen stimuleren.
- Het echt zijn in groep kunnen nastreven.
- In overleg kunnen handelen en beslissen.

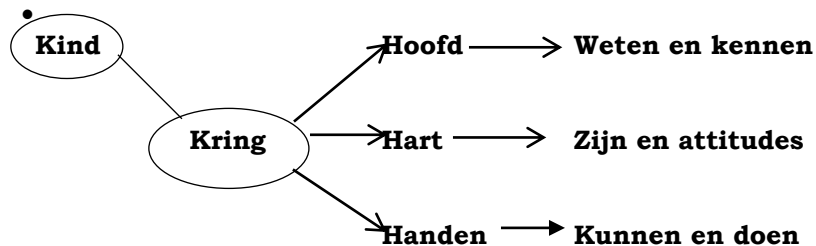
Fase 3 : Het kiezen van de leerstof door de kinderen

Wanneer fase 1 en 2 bij de kinderen bevredigd zijn, kan de derde fase in actie treden.

Dit is de fase waarin de kinderen zelf hun leerstof zoeken en aanbrengen, zodat een zinvol leren ontstaat. Het is het moment van het "leren" op school, maar dan gebaseerd op hun eigen ervaringen

1.2.9 Kenmerken

- Zelfaanpak: de kinderen bepalen zelf hun onderwerp of probleem en werken het zelf uit.
- Het project beweegt zich in de dagelijkse realiteit en wordt vanuit de realiteit bestudeerd, vanuit eigen leefwereld, leefsituatie.
- Eenvoudig : serieus stuk sociaal leven (geen specialistenwerk).
- Toegankelijk : informatie vinden in de gewone, bijdehandse dingen.
- Tot de leefwereld behoren: dingen die het kind onmiddellijk aanbelangen en interesseren.

- Een projectgroep is dus gericht op een aanloop naar wetenschappelijke, maatschappelijke en sociale emancipatie, zowel voor de deelnemers als voor de omgeving.
- Ook de ruimte kan worden geschikt en geordend naar gelang het project dat zich voordoet. Er kunnen wel materiaalplaatsen zijn. Ook hier leert het kind ruimte ordenen : vooral de werkruimten die in functie staan van het project. Dit is voor het kind ook een leerproces.

VOOR DE EERSTE LEEFGROEP

Meerdere mogelijkheden voor het opstarten van een project blijven open.

In de periode voorafgaand aan het project is het bieden van een tot oriëntatie uitdagende speelomgeving het meest geschikt om tot een project te komen (fase 1).

Spel veronderstelt niet gericht te zijn op een doel.

Tijdens deze periode zullen de begeleiders vooral observeren en zich invoelend opstellen naar het kind toe.

Vooral in de eerste leefgroep zullen zij luisteren naar wat de kinderen bezig houdt en waar hun belangstelling ligt voor een volgend project.

VOOR DE 2DE EN DE 3DE LEEFGROEP

De leerstof ligt voor een deel vast en voor een deel niet.

Werkbundels worden gebruikt naast de projecten.

Deze bundels spelen zoveel mogelijk in op de individuele noden van elk kind.

Dit wil zeggen dat elk kind hierin op zijn/haar eigen tempo en niveau kan werken.

Allerhande leer- en werkboekjes worden tijdens de projecten gebruikt als bronnenmateriaal.

In het lessenrooster is een vast en een vrij gedeelte (vakkenonderricht en totaliteitsonderricht). Wanneer fase 1 en 2 bij de kinderen bevredigd is, kan de derde fase in actie treden.

Ze gaan op de wereld af, ze gaan interesses en behoeften proberen op te zoeken en voldoen. Dit is de fase dat de kinderen zelf hun leerstof zoeken en aanbrenen, zodanig dat een zinvol leren kan ontstaan.

1	2	3
De kinderen kiezen uit reeds bestaande leerstof	De kinderen kiezen uit een reeds bestaande leerstof. Kind en begeleider stellen samen een contract op.	De kinderen brengen zelf hun leerstof aan meestal onder de vorm van een thema of een project.
Wiskunde Taal	Wiskunde taal	Aardrijkskunde, Wetenschappen Geschiedenis Taal Wiskunde Muzische vorming
Kind De kinderen kiezen wanneer ze wat willen doen. Differentiatie en werken op eigen tempo.		Kind Kinderen stellen zelf hun doelstellingen op. Ze plannen, voeren uit, ervaren en evalueren zelf.

Ofwel kiezen de kinderen hun leerstofpakket uit een reeds vooraf bestaand geprogrammeerd leerboek, fichesysteem of computerprogramma. De kinderen kiezen dan wanneer ze wat willen doen en dit meestal binnen een bepaalde tijdslimiet (categorie 1).

Een andere mogelijkheid is dat de kinderen zelf hun leerstof aanbrenen, hun eigen problemen wensen opgelost te zien of een interessepunt vooruit schuiven. Dit gebeurt meestal onder de vorm van een project. Ze bepalen dan zoveel mogelijk zelf hun doelstellingen, hun planning, de uitwerking en de evaluatie (categorie 3).

Daar tussenin kunnen we contractwerk plaatsen: een gestructureerde manier van werken, die zowel bij categorie 1 als 3 kan worden toegepast. Alles wordt samen met het kind vooraf afgesproken en vastgelegd (categorie 2). Dit kan aan bepaalde kinderen (vb. meer onzekere kinderen) een grotere veiligheid geven.

Om de differentiatie nog verder te kunnen doorvoeren, nemen we afstand van het leerstofjaarklassensysteem. We opteren voor leefgroepen. We geven de structuurvisie hier samengevat weer :

Kinderen :

- De kinderen van drie kalenderjaren worden samen in een leefgroep verzameld.
- Het kan volstrekt mogelijk zijn dat het lezen tot de leeftijd van 8 jaar voortgezet wordt. Het blijft dus zeer belangrijk om de ontwikkelingsstadia van het kind te volgen. De nadruk ligt op de rust die het kind nog heeft om verder te ontwikkelen. Het risico van zittenblijven wordt bijna uitgeschakeld.
- Kinderen die naar een volgende leefgroep gaan, kunnen opnieuw op hun eigen tempo verder werken.

De ganse basisschool bestaat uit 3 leefgroepen.

Er is een belangrijk sociaal aspect. Alle kinderen staan op een ander ontwikkelingsniveau, zodat ze allemaal van elkaar kunnen leren. Iedereen begint als jongste en gaat zo rustig door naar een plaats als oudste. Het is reeds lang bewezen dat kinderen elkaar kunnen voorthelpen op een heel vlotte manier, denken we daarbij maar eens aan grote gezinnen. De omgeving naar zich toehalen, staat in fase 3 centraal. Daartoe is een klassituatie nodig die het zelf grijpen van leerstof en leermiddelen toestaat. Problemen worden zelf ervaren. Doelen worden zelf bepaald. Een eigen plaatsje in een door kinderen te veranderen leefruimte is nodig.

Wat is het doel van fase 3 ?

- Het gedifferentieerd systeem en werken naar eigen tempo, laat een eerlijkere verdeling van alle geestelijke en stoffelijke goederen toe.
- Projectwerk en contractwerk laten het realiseren toe van een gezamenlijk project op basis van gelijkwaardigheid.
- Ieder kind heeft over zoveel mogelijk dingen en gebeurtenissen inspraak en beslissingsrecht. Dit vinden we terug bij het zelf bepalen van de fiches en het tijdstip waarop het gebeurt.
- Alle macht is niet meer ten volle geconcentreerd in één persoon die beslist wat en wanneer een leerstof moet behandeld worden.
- Ieder kind draagt zoveel mogelijk zijn verantwoordelijkheid.
- De kinderen onderling, evenals de begeleiders, zijn sterk hulpverlenend naar elkaar toe.
- De zelfontplooiing wordt gestimuleerd.
- In overleg kunnen handelen, komt vooral tot uiting bij contractwerk, maar zeker ook bij projectwerk en bij het werken in leefgroepen.
- Het zelf moeten beslissen over de eigen planning, de eigen doelstellingen en problemen leidt tot een grote zelfkennis van wat men aankan en wat men niet aankan.
- Leefgroepen stimuleren uitermate het sociale en samen leren werken.
- Plezier in het samendoen moet hier een gevolg van zijn.

Fase 4 : Het ordenen, begrijpen en verwerken van de leerstof

Het leren door te doen, kunnen we situeren in twee grote stromingen.

- **Eerste Stroming**

Door zelf ontdekken maakt het leren van feiten plaats voor vakoverschrijdende structuren, principes, begrippen en methodes.

- ◇ **De Tweede Stroming**

Lerend leren omvat inhoud en proces, heden en verleden, object en subject, cognitie en emotie, individualisatie en socialisatie.

Wij menen dat beide benaderingen elkaar kunnen aanvullen en dat het doen, het handelen bij beiden centraal staat. Vanaf de planning tot en met de oplossing voltrekken de kinderen op hun eigen manier, met hun eigen directe ervaring, maar ook in samenspraak met de anderen, het activiteitenproces. De werking

van de leefgroep kan ook uitgebreid worden met mensen van buiten de leefgroep. Wij denken hier op de eerste plaats aan de ouders en aan de losse medewerkers uit de rechtstreekse omgeving.

Het proces van ontdekkend leren, het echt werken om een probleem op te lossen, mag niet gestoord of afgezwakt worden, door overbodige vakken te betrekken of een direct indrillen in te schakelen want dan kan de spankracht die het probleem meebrengt moeilijk behouden blijven. Ook de tijdsduur van een project speelt hier een grote rol. Duurt het project te lang, dan kan, zeker bij jonge kinderen de spankracht verdwijnen.

Tijdens het project staat de leerstof functioneel en ten dienste van het oplossen van het probleem. De gevarieerdheid van de projecten kan een waarborg zijn dat alle leerstof van het leerplan aan bod komt. Men kan bijvoorbeeld stellen dat gedurende de drie jaren dat de kinderen in een leefgroep zitten, éénzelfde project niet kan worden heropgestart. De projecten worden bewaard in het documentatiecentrum en blijven beschikbaar voor de kinderen.

De term "project" is hier al meermaals gebruikt. We willen deze werkvorm nu definiëren omdat het de meest aangewezen vorm van probleemgericht 'doen' is. Het is immers een methodische werkvorm die weinig vervreemdend werkt als hij goed wordt toegepast.

Een projectgroep is een groep kinderen met één of meerdere begeleiders. Onderwijs, studie en onderzoek zijn binnen in die groep gericht op door de kinderen zelf geformuleerde problemen.

Essentieel hierbij is dat de kinderen hieraan werken in coöperatief verband en dit op gelijkwaardige basis. De kinderen bepalen zoveel mogelijk zelf de doeleinden van de gang van zaken en ze dragen er ook

de verantwoordelijkheid voor. Een projectgroep is dus gericht op een aanloop naar wetenschappelijke, maatschappelijke en sociale emancipatie, zowel voor de deelnemers als voor de omgeving.

Ook de ruimte kan worden geschikt en geordend naargelang van het project dat zich voordoet. Bij echt projectwerk kunnen er geen vaste hoeken zijn. Ze mogen er wel zijn, moeten dan ook doorbroken kunnen worden. Zie hiervoor ook de

inrichtingen voorgesteld in fase 1, waar bij de totaliteitsopvattingen meestal geen vaste leerhoeken te zien zijn. Ook hier leert het kind de ruimte ordenen, vooral de werkruimten die in functie staan van het thema of het probleem dat moet worden opgelost. Dit is voor het kind ook een leerproces.

Dat zowel bij het tijd ordenen, als bij het ruimtelijk ordenen veel inzichten worden ontwikkeld, spreekt voor zichzelf. Er komt heel wat logica bij kijken. Het is absoluut geen tijdverlies, maar een echte reeks denkoefeningen.

In die zin wordt met projectonderwijs de scheiding onderwijs en onderzoek opgeheven. De leerlingen krijgen de gelegenheid tot onderzoek naar zelfgeformuleerde problemen.

In principe neemt projectonderwijs de volgende zaken weg:

- de scheiding tussen onderwijs en onderzoek
- de scheiding tussen theorie en praktijk
- de scheiding tussen leerlingen en begeleiders
- de scheiding tussen de individuele prestatie en de collectieve prestatie

De belangrijkste principes en ideeën

Harmonische vorming :

In Leefschool 'Pluishoek' wordt niet enkel belang gehecht aan de verstandelijke ontwikkeling van het kind, maar ook de gevoelsmatige, sociale, lichamelijke, creatieve en motorische ontwikkeling krijgen volop aandacht.

Dit hangt samen met de visie dat alles wat in de wereld of in het leven gebeurt met elkaar te maken heeft, dat alles in een breder kader moet duidelijk gemaakt worden. Vandaar geen opsplitsing in vakken.

Ervaringsleren :

De kinderen leren door te doen, mee te maken, ...

Ze beleven met hun zintuigen, verstand en gevoel, alleen of in groep.

Ervaringen worden verwerkt tot kennis, inzichten, vaardigheden (kunnen) en houdingen (zijn).

Fase 5.1 : Kinderen komen tot producten, creativiteit, het ingrijpen in de wereld

Van een probleem naar een oplossing groeien, meestal onder vorm van een product, is een afgerond geheel. Het lijkt een module, een afgewerkt leerstofpakket, maar dan een stuk boeiender uitgewerkt.

Het is eigenlijk een leerproces en hoort ook thuis bij fase 3 en 4.

Nu zijn er wel producten op verschillende niveaus, naargelang van de behoeften die ze weten te bevredigen.

Primaire behoeften zijn drank, voedsel, kledij, seksualiteit, veiligheid, enz.

Secundaire behoeften zijn behoeften die soms primaire behoeften tot gevolg hebben.

Vb. veiligheidsdrang, samenwerkingsproblemen, sociale problemen (die strekken soms verder dan de schoolgemeenschap).

Binnen deze secundaire behoeften zijn nog te situeren : boetseren, schilderen, muziek en dans, het schrijven, het lezen, enz.

Deze projecten en producten zijn zeer belangrijk, maar soms minder levensecht dan in de primaire sfeer.

We opteren er steeds voor dat kinderen zouden groeien, ontwikkelen in hun totale persoonlijkheid. Dit gebeurt ook vooral door creatieve processen. Deze creatieve processen maken dat mensen fundamenteel veranderen, hun gedrag wijzigen, opnieuw openstaan voor nieuwe gegevens en groeien. Dit creatieve is een blijvend proces, het is geen product dat ten einde is, maar een mens die blijft evolueren en zoeken, die functioneert.

Wij opteren voor een eindproduct dat bruikbaar is als resultaat van onze projecten. Dit is een levensechte, realistische visie.

Maar na ieder project is er weer een nieuw of het ene vloeit voort uit het andere. Telkens zijn er nieuwe uitdagingen, een nieuw zoeken. Gedragingen worden geïntegreerd en gebruikt in andere omstandigheden en dikwijls in nieuwe combinaties. Hierdoor verdiepen inzichten, loopt men niet vast op stereotiepen, steunt men op eigen ervaringen in nieuwe situaties en groeit men.

DIT IS CREATIVITEIT

1.3 Hoe wordt een project opgestart ?

STAP 1

De kinderen brengen hun gedachten samen. Bij de eerste leefgroep noteren/tekenen de begeleiders dit nog uit. Bij leefgroep 2 en 3 noteren de kinderen zelf waarover ze een project willen.

STAP 2: de projectlijn

Ik heb zin om..   Ik heb een idee !   Ik heb een probleem

Alle voorstellen van de kinderen worden geordend onder een van de drie mogelijkheden.

STAP 3 : samenvoegen

We bekijken welke voorstellen ongeveer op dezelfde golflengte liggen en trachten deze voorstellen al samen te voegen om zo tot minder projectvoorstellen te komen.

STAP 4 : projectvoorwaarden

Projecten moeten voldoen aan voorwaarden. Je merkt dat er meer voorwaarden verbonden worden aan de projecten van de oudere kinderen.

- Het project moet nieuw en uitdagend zijn !
De kinderen zitten 3 jaar in dezelfde groep. Het zou dus banaal zijn om tweemaal hetzelfde project uit te voeren binnen deze drie jaren.
- Iedereen moet kunnen meedoen !
Elk kind van de groep moet kunnen deelnemen en er zich goed bij voelen.
- Er moet een eindproduct zijn dat we kunnen tonen aan alle geïnteresseerden.

- Het project moet haalbaar zijn binnen de tijd.

Dit wil zeggen dat tijdens het project de spankracht zou moeten kunnen bewaard worden. Een project dat te lang duurt, blijft de kinderen niet mateloos boeien.

- Het project moet betaalbaar blijven.

Bij de opstarting van een nieuw project krijgen de ouders een brief mee waarin we aankondigen welk project we als groep gekozen hebben. Hierin vermelden we ook de eventuele uitstappen (belevingsmomenten die noodzakelijk zijn voor elk project). Deze uitstappen kosten geld. We vragen de ouders dat ze deze uitstappen als haalbaar achten of niet. Zo niet, moeten we voor een oplossing zorgen.

- We moeten iets kunnen doen. Onze creatieve zijde moet geprikkeld worden. We moeten ook zeker met onze handen kunnen werken.
- We moeten er uit leren. Vandaar dat het moet gaan over nieuwe dingen.
- Ons voorstel moet eindigen op een vraagteken.

Fase 5.2 : Evaluatie

In de periode na het project komt er een evaluatie, een zelfevaluatie en een filosofische beschouwing over het project. Dit kan uiteraard ook tijdens het project indien dit zou nodig zijn.

Evalueren is meestal een momentopname van een evaluatief proces of van een eindresultaat. Deze momentopname binnen een evaluatief proces kan een terugblik zijn op wat er reeds gebeurd is, een vaststelling van de huidige stand van zaken en een verder kijken in de toekomst hoe het eventueel beter kan.

Bij een eindresultaat kan hetzelfde gebeuren, maar er kan ook nog een waardeoordeel bijkomen. Wanneer kinderen zelf hun onderwerp of probleem hebben vastgelegd en hiervan de doelstellingen hebben uitgeschreven (uitgetekend), zelf hebben gepland en zoveel mogelijk zelf alle activiteiten hebben uitgevoerd om tot een oplossing te komen, is het normaal dat ze ook zelf evalueren.

Een andere mogelijkheid is natuurlijk dat er programmering aanwezig is. Een reeks oefeningen op de computer, fichesystemen of leermachines geven zelfcorrectieve fiches of schermen met remediëringen. Om tot conditionering te komen geeft de computer als beloning vb. een dansend figuurtje. Goedkeuring kan immers strikt genomen gezien worden als een onmiddellijke beloning en men zal als persoon die dit ondervindt verder gaan in die richting, gewoon om de appreciatie verder te ontvangen. Bij een contractwerk kan men zelf voorzien hoe men zal geëvalueerd worden en men kan er vooraf mee akkoord gaan of niet. Op die wijze heeft men zijn eigen leven toch nog voor een deel in de hand.

Deze evaluatiemethoden zijn bij vorming en opvoeding weinig geschikt, maar voor het verkrijgen van typische vaardigheden zijn ze zeker niet slecht.

Wanneer je echter naar een concreet product toewerkt, is je eindresultaat je antwoord op je gestelde probleem. Wanneer je eindproduct een duidelijke oplossing is van je probleem, dan is je evaluatie makkelijker te maken. Mislukt dit product, dan kan je je proces bekijken en zien waar het fout liep. Een goed eindproduct spreekt voor zichzelf.

DIT IS LEREN DOOR ERVAREN!